

BM Afet Risk Azaltma Ofisi

**Direnç için
Doğa**

Politika Notu

 HUDOTO
Hukuk, Doğa ve Toplum Vakfı

Çeviren: Simay Kabak

BM Afet Risk Azaltma Ofisi

Politika Notu

DİRENÇ İÇİN DOĞA

ODAK NOKTALAR

Sağlıklı ve dirençli ekosistemler, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına, 2015-2030 Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi'nin (Sendai Çerçevesi) ve Paris Anlaşması'nın hedeflerine ulaşmak için kilit öneme sahiptir. Ancak, ekosistem işlevlerindeki ve hizmetlerindeki değişikliklerin kırılganlığa veya direnci artırmaya nasıl katkı sağladığına dair spesifik veri, yol haritası ve kanıt eksiklikleri dikkat çekmektedir.

Doğa ve iklim için yapılan eylemleri afet risk azaltma çabalarıyla ilişkilendirmek, hem insanlar hem de gezegen için direnç faydaları elde etme fırsatı sunar. Bu, politika ve uygulamada iş birliği çabalarını gerektirir ve doğa temelli çözümler gibi entegre, çok faydalı yaklaşımların uygulanmasını içerir.

İnsan ve ekosistem kırılganlığı arasında açık bir bağlantı bulunmaktadır. Kanıtlar, arazi kullanımındaki değişikliklerin ve çevresel bozulmanın doğal tehlikelerin meydana gelmesini ve şiddetini etkilediğini göstermektedir. Mevcut sürdürülemez kalkınma modellerinin dönüştürülmesi, insanlar ve ekosistemlerin iklimle ilgili tehlikelere olan artan maruz kalma ve kırılganlıklarını ele alabilir.

GENEL BAKIŞ

Ekosistem bozulması ve sürdürülemez doğal varlıkların yönetimi, Sendai Çerçevesi tarafından tanındığı üzere iklim ve afet riskinin ana nedenlerindendir. İklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı ve kirlilikten oluşan üçlü gezegen krizi, çevresel ve afet risklerini artırmaktadır. Bu durum, ekonomik kayıpların yanı sıra yaşam, sağlık, miras, bilgi ve ekosistem hizmetleri gibi ekonomik olmayan kayıplara da yol açmaktadır. İnsan ve ekosistem kırılganlığı birbiriyle derinden bağlantılıdır. Ancak doğanın afetleri önlemeye veya insanların kırılganlık ve maruz kalma durumunu azaltmaya olan katkılarına ilişkin bilgi eksikliği devam etmektedir.

Mevcut olumsuz eğilimleri tersine çevirmek için acil eylemler gereklidir. İklim ve afet riskini azaltırken aynı zamanda direnci artıran, doğa için eylemler tasarlamak, uygulamak ve raporlamak için birçok fırsat bulunmaktadır.

Kırılganlık, iklim ve afet riskinin azaltılmasına odaklanmak, Sendai Çerçevesi, Kunming-Montreal Küresel Biyolojik Çeşitlilik Çerçevesi, Paris Anlaşması ve Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi'nin Arazi Bozulması Nötrlüğü hedefleri gibi önemli politika çerçeveleri doğrultusunda, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmaya yönelik iş birliğini artırabilir.

Sendai Çerçevesi'nin Dört Önceliği ile Uyum

Öncelik 1:

Ekosistem bozulması ve kaybının neden olduğu iklim ve afet risklerinin anlaşılmasını geliştirmek

Öncelik 2:

Afet risk azaltma ve çevre konularında (örneğin, biyolojik çeşitlilik, su ve iklim değişikliği) çalışan ulusal politikalar, süreçler ve paydaşları bir araya getiren ortak planlama ve risk odaklı yönetim yaklaşımlarını benimsemek

Öncelik 3:

Çevresel tehlikeler ve kritik eşikler gibi unsurları içeren, risk odaklı yatırımlarla daha fazla direnç sağlamak ve doğa için eylemlere yönelik finansmanı artırmak

Öncelik 4:

Doğanın rolünü, işlevlerini ve hizmetlerini mekânsal ve peyzaj planlamasında dikkate alan çeşitli seçeneklerle daha iyi ve daha yeşil bir şekilde yeniden inşa etmek

Riskin Sistematik Doğasıyla Mücadelede Sinerjilerin Teşvik Edilmesi

2015-2030 Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi'nin orta dönem gözden geçirme Üst Düzey Toplantısı'nın Siyasi Bildirgesi, kapsamlı afet risk yönetimini güçlendirmeyi şu yollarla desteklemektedir:

- (i) Biyoçeşitliliğin korunması, restorasyonu ve sürdürülebilir yönetimi uygulamalarına afet risk azaltmayı entegre etmek;
- (ii) Ekosistem işlevlerini ve hizmetlerini doğal tehlikelere karşı koruma sağlamak, biyoçeşitliliğin direncini artırmak, sürdürülebilir geçim kaynaklarını desteklemek ve toplulukların direncini güçlendirmek için doğa temelli çözümleri ve ekosistem temelli yaklaşımları teşvik etmek.

Bu, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi Tarafları'nın, biyoçeşitlilik kaybını durdurma ve tersine çevirme, ekosistemlerin direncini artırma, iklim değişikliğini hafifletme ve uyum sağlama ile afet risk azaltma çabaları arasında daha fazla sinerji çağrısıyla uyumludur (özellikle Kunming-Montreal Küresel Biyolojik Çeşitlilik Çerçevesi'nin A ve B Hedefleri ile 8. ve 11. Amaçları).

Benzer şekilde, Paris Anlaşması'nın Küresel Uyum Hedefi ve Varşova Uluslararası Kayıp ve Zarar Mekanizması kapsamındaki kayıp ve zarar hükümleri, çeşitli ekosistemlerin artırılmış iklim direnci üzerindeki rolüne vurgu yapmaktadır.

FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Koruma, iklim ve afet risk yönetimi ile sürdürülebilir kalkınma alanlarındaki paydaşlar, farklı alanlarda ve farklı politika çerçeveleri altında faaliyet göstermektedir. Bu durum, doğa ve afet risk azaltma çalışmaları arasında bütüncül bir çaba göstermeyi zorlaştırmaktadır. İklim ve afet risk azaltmanın çevresel yönlerini ele almak için araçlar ve yaklaşımlar mevcut olsa da,

bunlar politika ve uygulamada sistematik olarak kullanılmamaktadır. Mevcut yaklaşımların ve ilgili paydaşların birbirini tamamlayan yönlerine dayanarak ve farklılıklarını kabul ederek, iş birliği fırsatları yaratmak mümkündür. Yerli Halklar, kadınlar, gençler ve ekosistem bozulmasından etkilenen diğer gruplar, dayanıklılık gündemine önemli katkılar sağlayacak özel bir konuma sahiptir.

Biyoçeşitlilik ve Ekosistemlere Yakından Bakış

Kötü çevre yönetimi, iklim değişikliğini, arazi tahribatını ve biyolojik çeşitlilik kaybını tetikleyerek maruziyeti, savunmasızlığı artırır ve başa çıkma kapasitesini zayıflatır; dolayısıyla doğrudan afet riskini artırır. Sürdürülebilir uygulamalara geçmek ve ekosistemleri korumak, restore etmek, sürdürülebilir şekilde kullanmak ve yönetmek, bu sistemlerin işlevlerini ve hizmetlerini korumaya yardımcı olur. Bu durum, afet etkilerini azaltır ve geçim kaynaklarını, gıda ve su güvenliğini destekler. Aynı şekilde, doğa temelli çözümleri ve ormanların, sulak alanların, kıyı bölgelerinin restorasyonu gibi doğaya yönelik diğer eylemleri; kentsel yeşil alanlar, yeşil altyapı ve agroforestri gibi uygulamaları içeren afet risk azaltma çabaları, biyolojik çeşitlilik kaybını ve iklim değişikliği sorunlarını ele alır.

Suya Yakından Bakış

Son on yılda, su kaynaklı afetlerden kaynaklanan ölümler iki kattan fazla artmış, altyapı hasarlarının %95'i suyla ilgili afetlere bağlanmıştır. Su döngülerindeki değişiklikler, aşırı yağışların neden olduğu sel veya yetersiz suyun neden olduğu kıtlık ve kuraklık gibi uç durumlara yol açabilir. Bu durum, su kaynaklı hastalıklar ve yerinden edilmeler gibi riskleri de beraberinde getirir. Su ile ilgili afet risklerini proaktif bir şekilde ele almak için ülkeler, afet risk azaltma, su, iklim ve çevre alanlarını birleştirmeli ve kaynaklardan denize kadar kapsamlı yaklaşımlar içeren, risk odaklı entegre su kaynakları yönetimine yatırım yapmalıdır.

Arazi ve Toprağa Yakından Bakış

Sağlıklı ve verimli araziler, sürdürülemez tarım uygulamaları, verimli üst toprağın kaybı, erozyon, yüzey akışı ve arazi kullanımı değişiklikleri nedeniyle alarm verici bir hızla kaybedilmektedir. Bu durum, tarımın iklim değişikliğine karşı dayanıklılığını azaltarak, küresel gıda üretimi için ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Ekosistem işlevlerini ve hizmetlerini korumak, gıda güvenliğini artırmak ve sel ve toprak kaymalarını önlemek için toprakların acilen yenilenmesi ve arazi tahribatının durdurulması gerekmektedir.

Plastik Kirliliğine Yakından Bakış

Plastik kirliliği, hem plastik atık hem de mikroplastik formunda bir tehdit olarak kabul edilmektedir. Plastikler genellikle zararlı kimyasallar içerdiği gibi, plastik kirliliğinin mercanlara zarar verdiği, mangrovları boğduğu ve deniz çayırlarına zarar verdiği gösterilmiştir. Bu durum, bu ekosistemlerin fırtına dalgaları, kasırgalar ve tsunamiler gibi afetlere karşı toplulukları koruma kapasitesini azaltır. Ayrıca, nehirlerde ve drenaj sistemlerinde biriken plastik atıklar sel riskini artırmaktadır. Aynı zamanda, plastik atık yönetim sistemleri, afetlerin ardından daha yüksek atık hacimlerini kaldırabilecek ve tehlikelere dayanabilecek şekilde geliştirilmelidir.

POLİTİKA ÖNERİLERİ

Doğanın dayanıklılığını artırmaya yönelik eylemlerin benimsenmesi ve bu alana yapılan yatırımlar, biyolojik çeşitlilik, iklim ve afet risklerinin azaltılması açısından hem insanlar hem de gezegen için faydalar sağlar. Doğanın dayanıklılığı gündeminde ilerleme kaydedebilmek için şu öneriler sunulmaktadır:

1. Doğayı, dayanıklılık oluşturmak için benzersiz bir yol gösterici olarak tanıyın ve toplumsal bir yaklaşım aracılığıyla iş birliği ve ortaklıklar geliştirin.

- Toplumun ve yönetişimin tüm seviyelerinde doğanın dayanıklılık için taşıdığı değerin fark edilmesini sağlayın ve bu konuda farkındalık yaratın; riskleri azaltmaya yönelik ortak bir ortamın gelişimini destekleyin.
- Yerli Halklar, kadınlar ve gençler gibi kilit paydaşlarla iş birliği yaparak, politika ve uygulamada kapsayıcı bir doğa dayanıklılığı gündemini ilerletin.
- Çevre, iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin korunması ve afet risk azaltma aktörleri arasında doğa dayanıklılığı konusunda daha yakın iş birliği ve ortak savunuculuğu teşvik edin.

2. Doğanın dayanıklılığa katkıları hakkında bilgi ve anlayışı artırın.

- Risk değerlendirmeleri ve afet sonrası ihtiyaç değerlendirmelerinde doğaya daha fazla odaklanarak, doğanın dayanıklılık oluşturmada oynadığı rolü anlamayı güçlendirin ve kanıta dayalı bir yaklaşım uygulayın.
- Geleneksel ve yerel bilgilerin doğa odaklı iklim ve afet risk azaltma önlemlerine, özellikle risk analizlerine ve çoklu tehlike erken uyarı sistemlerine dahil edilmesini taahhüt edin.
- Sendai Çerçevesi izleme sürecinde yeşil altyapıyla ilgili olanlar da dahil olmak üzere ekosistemlerin kayıplarını ve zararlarını değerlendirme ve izleme kapasitesini artırın.

3. Doğanın dayanıklılığı için yatırımları artırın ve doğa temelli çözümleri sistematik bir şekilde uygulayın.

- Doğanın iklim ve afet risk azaltmadaki katkılarını tüm yatırımlarda dikkate alın ve doğayı finansal risk açıklamalarına entegre edin.
- Doğayla uyumlu afet risk azaltma önlemlerinin, doğa temelli çözümler dahil olmak üzere, maliyet etkinliği ve verimliliğini değerlendirin ve belgeleyin.
- Doğanın dayanıklılık oluşturma amaçlı eylemlerine yönelik yatırımları ve yenilikleri teşvik etmek için ileriye dönük ve risk odaklı yaklaşımları teşvik edin, ulusal bütçe tahsisatları dahil.

4. Risk yönetişiminin tüm yönlerinde doğayı sistematik olarak göz önünde bulundurun ve ekosistemler üzerindeki insan kaynaklı olumsuz etkileri en aza indirmek için aktif şekilde çalışın.

- Doğanın önemini, iklim ve afet risk azaltma planlama ve uygulamalarına sistematik olarak entegre edin (örneğin, ulusal ve yerel afet risk azaltma planları ve stratejileri ile altyapı gibi belirli sektörlerde).
- İklim ve afet risk azaltma yaklaşımlarını, ekosistemlerin korunması, restorasyonu, sürdürülebilir kullanımı ve yönetimiyle ilgili planlara, stratejilere ve eylemlere

sistematik olarak entegre edin (Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejileri ve Eylem Planları dahil).

- Mühendislik çözümleriyle doğa temelli çözümleri harmanlamanın riskleri etkili bir şekilde azaltmada ve altyapının dayanıklılığını artırmada önemini kabul edin.